

KÖNYVEK ÉS SORSOK SZAKMAI NAP AZ EGYHÁZI KÖNYVTÁRAK EGYESÜLÉSÉNEK SZERVEZÉSÉBEN

Április 27-én szakmai napra került sor „**Habent sua fata libelli I. – Párhuzamos történetek muzeális gyűjteményekről, könyvekről, régikönyves könyvtárosoktól, restaurátoroktól, digitalizáló szakemberektől**” címmel a Piarista Gimnázium tanácstermében. A szakmai napot Ásvány Ilona, az egyesület elnöke nyitotta meg. Az elnök asszony köszöntötte a résztvevőket és elmondta, hogy a címben található „I.” sorszám nem véletlen. Az egyesület tervezi a szakmai nap folytatását, hiszen több egyházi (és nem egyházi) könyvtárban őriznek ilyen jellegű dokumentumokat. Ezek kezelése, gondozása külön szakértelmet kíván, ezért érdemes megosztani a tapasztalatokat és átvenni a jó gyakorlatokat.

A szakmai rész dr. Wojtilláné dr. Salgó Ágnes előadásával kezdődött, aki Fehreintheil Henriette restaurátorral együtt mutatta be a Salzburgi Missale-t. A könyv az evangélisták passióit tartalmazza. A bemutatott példányban lapszéli jegyzeteket találunk: pl. „Eli Eli...” kottája Mt 27,35-66-nál, passiójátékok szerepbeosztásai, dramaturgiai bejegyzések. A Georg Stucks nyomdájából

származó ősnymtatványt kimagasló művészeti értéke miatt többen a XV. század legszebb könyvei közé sorolják. Az iniciálékát utólag kézzel festették – a kódexekhez hasonlóan. Egy-egy kiadás díszítése függött az előfizetőtől, vásárlótól. Világ szinten 28 példány maradt fent, ezek többnyire csonka példányok. A magyarországit a Bencések őrzik Pannonhalmán. A restaurátora nagy feladat hárult, mivel sok lap foltos, szakadt volt, illetve egy régi vízkár nyomait is ki

kellott javítani. Fehreintheil Henriette elmondta, hogy a kötetet lapokra bontották, majd mosás, folteltávolítás és savtalanítás után kötötték újra vissza. A restaurálás során külön kihívást jelentett az iniciálék megőrzése. Ezeket különböző ragasztókkal, kötőanyagokkal védték a papírmosás során.

A következő előadást Grócz Zita tartotta „Megújuló könyvek Kalocsán” címmel. Az előadás alcíme „A szép, a rossz és a

kiválasztott” volt. 2002-ben kezdődött a Kalocsai Főszékesegyházi Könyvtár barokk muzeális gyűjteményének teljes felújítása. Az előadás elején ennek folyamatáról hallhattunk, majd három kötet bemutatása következett, melyeknek

restaurálásáról Gy. Molnár Kerstin beszélt. A „szép” a könyvtár 511 példányból álló ősnymtatvány-gyűjteményében található, a könyvtár egyik legdrágább ősnymtatványa: Gratianus Decretumának 1472-es mainzi kiadása. Ebben található egy 10x10 cm-es iniciálé a feltámadott Krisztusról, melyre külön felhívták a figyelmet. A restaurálás során az első és az utolsó oldalt kellett javítani, illetve a kötet új kötést kapott. Ebből a gyűjteményből került elő a „rossz” is, a legrosszabb állapotú ősnymtatvány: 1493-ból Lyrar Miklós ferences szerzetes Bibliához írt magyarázatos könyve (Biblia cum postillis Nicolai de Lyrar), amely Luther kedvelt forrásműve volt. A restaurálás során több sérülést kellett javítani: hiányzó kapcsolok, rovarok eledelére vált lapok, összeragasztott oldalak. Az RMK-k közül került ki a „kiválasztott” kötet, az első katolikus témájú magyar mű: „Telegdi Miklós: Az evangeliomoknak, melyeket...”. A restaurátorra háruló feladat a kötés és a gerinc javítása, a lapsarkok korrigálása, valamint a kapcsolok pótlása volt. Kalocsa után Győr felé vettük az irányt. A győri Egyházmegyei Könyvtárból Kiss Tamás „Romae instauratae, avagy az újraálmódott Róma: Hunyadi Mátyás győri corvinája” címmel tartotta előadását. Az Egyházmegyei Könyvtár egyik legbecselesebb értéke egy Corvina Mátyás király híres könyvtárából. Kiss Tamás a kötet kalandos sorsát mutatta be, amely Gyulafehérvárt, Prágát, Pozsonyt megjárva végül Győrben találta meg helyét. Ez az első Corvina, amelynek a magyar fordítása is elkészült. A Corvinák digitalizálásáról és a kötet megjelenéséről Kelemen Eörs (Pytheas Könyvmanufaktúra) beszélt. A könyv témája: itáliai ásatások. Ez a kódex az első jelentős mű, amely Róma megmaradt ókori romjait alaposan és részletesen bemutatja. A mű szerzője Flavius Blondus, pápai titkár alapos helyszíni vizsgálatokat is végzett a mű megírása előtt, a felszínen látható romok feltérképezésén és leírásán túl azok ókori funkcióit is magyarázza könyvében, emellett pedig különböző anekdotákat is találunk.

Gazdag büféebéd után Oláh Róbert előadása következett „Veszprémi históriás kolligátuma – Régi magyarországi nyomtatványok és kéziratok digitalizálása Debrecenben” címmel. Először a 13 részből álló kolligátum bemutatását hallgattuk meg, majd a digitalizálási folyamat ismertetése következett. A kötet tartalmazza többek között a Heidelbergi Kátét Szárászi Ferenc fordításában, az 1593-as Csengeri Zsinat vizsgatételeit, bibliai históriás énekeket, református vallásos költeményeket, illetve Spiria Ferencz történetét is. A Debreceni Református Kollégium Nagykönyvtárában működő digitalizáló munkacsoport több értékes kötet mellett ezt a dokumentumot is digitalizálta. A digitalizálás eredményeként megtaláljuk a dokumentumok képként szkennelt változatát, emellett pedig a szövegek betűhív és modernizált átírását. Mindezt pedig le is tölthetjük JPEG, illetve PDF formátumban megújulásra váró honlapjukról: <http://digit.drk.hu> (említett kötet: /?m=lib&c=3&book=1).

Debrecen után evangélikus vizekre evezünk. Dr. H. Hubert Gabriella és dr. Somfay Örs előadása következett „Restaurálás és digitalizálás között – az Evangélikus Országos Könyvtár gyakorlata I-II.” címmel. Az Evangélikus Országos Könyvtár 32 ősnymtatványt és 45 régi könyvet digitalizált. Az előadók felhívták a figyelmet a tervszerű digitalizálásra. Hubert Gabriella kiemelte, hogy fontos a restaurálás és a digitalizálás összeegyeztetése. Egy értékes kötet restaurálását célszerű összehangolni annak digitalizálásával. Emellett fontos az átfogó, gyűjteményi szemlélet (bemutató, kiállíthatóság) és a projektben való gondolkodás, a prioritás meghatározásánál pedig érdemes figyelni a mindenkor kutatásokra, tematikus évekre. Somfay Örs elmondta, hogy a digitalizálás során az elsődleges szempont a tartalom megőrzése és reprodukálása, emellett fontos szempont a mű(tárgy) megőrzése, és legjobb ennek egybeesésével a teljesítményre való törekvés. A szakmai napot Dr. Berecz Ágnes és Gy. Molnár Kerstin előadása zárta „Egy

fejedelmi Biblia hányattatásai” címmel. A Ráday Könyvtár „sztárdarabja”, I. Rákóczi György erdélyi fejedelem Bibliája (Szenci Molnár Albert fordításában), ami az első teljes magyar nyelvű (vizsolyi) Biblia második kiadásának tekinthető. A vizsolyihoz képest kisebb javításokkal, változtatásokkal jelent meg: nyomdai- és helyesírási hibák javítása, jeruzsálemi kánon követése, illetve a könnyebb kezelhetőség érdekében kisebb formátum. A kötet különlegessége, hogy a fejedelem nemcsak birtokolta, hanem aktívan használta, ezt pedig lapszéli bejegyzésekből láthatjuk. Ezekből tudhatjuk meg például, hogy ezt a példányt négyszer olvasta végig, de nem ez volt a fejedelem egyetlen Bibliája! Nem hiába nevezi őt Szenci „Istenes vénember”-nek. Egy-egy szakasz végén megtaláljuk a bejegyzéseket: „itt, ekkor bevégeztem. Ámen! Ámen! Ámen!” A kötet használatága ellenére jó állapotú volt. Látszik, hogy nagy becsben tartották, s ha kellett javították: a végig nem írott sorokból következtethetünk arra, hogy a könyvkötő (az akkori restaurátor) javításokat végzett a könyvön, levágta az aranymetszést. A jelenkori restaurálás során jó állapota miatt nem kellett szétszedni, csak a sarkokat restaurálni.

Az előadások végén néhány kérdésre, s végül a zárszóra került sor. Elmondhatjuk, hogy április 27-én egy izgalmas szakmai napon vehettünk részt. Köszönjük az előadóknak és a szervezőknek mindezt! Várjuk a sorozat folytatását. Legyen így! Ámen! Ámen! Ámen!

Mészáros Kornélia

Evangélikus Hittudományi Egyetem Könyvtára